

**ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА**

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

**Методика навчання української мови і літератури у закладах середньої освіти III ступеня
2020 – 2021 н.р.**

1. Опис навчальної дисципліни

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань – 01 Освіта / Педагогіка

Спеціальність – 014 Середня освіта (Мова і література (польська))

Освітня програма – Середня освіта (Мова і література (польська)), українська мова і література)

Загальний обсяг дисципліни – 4 кредити ЄКТС.

Статус дисципліни – обов'язкова

Інститут (факультет) – Філологічний

Кафедра – української мови

Курс – I; **семестр** – II; **вид підсумкового контролю** – екзамен

Мова навчання – українська

Види занять: лекції, практичні

Методи навчання: інтерактивні, проблемно-пошукові, пояснювально-ілюстративні, словесні

Форма навчання: денна

Лінк на дисципліну: відсутній

Розподіл годин за видами робіт

Форма навчання	Курс	Семестр	Обсяг дисципліни: год./ кредити ЄКТС	Кількість годин						Курсова робота	Вид семестрового контролю	
				Аудиторні заняття					Самостійна робота		Залік	Екзамен
				Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття				
Денна	I	II	120/4	44	30	-	14	-	76	-	-	+

2. Викладач

Мельник Любов Богданівна E-mail: lyubov.melnik.73@ukr.net Тел. 0680470920	кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови
---	---

3. Характеристика навчальної дисципліни

Мета навчання - ознайомлення студентів з особливостями вивчення української мови та літератури у загальноосвітніх навчальних закладах III ступеня.

Результати навчання - закріплення основних загальнодидактичних принципів та методів навчання української мови та літератури у загальноосвітніх навчальних закладах III ступеня.

Компетентності - вміння виокремлювати проблемні питання в процесі викладання української мови та літератури у загальноосвітніх навчальних закладах III ступеня, вміння знаходити оптимальні шляхи подолання труднощів під час викладання цих дисциплін у старшій школі, вміння писати конспекти уроків для викладання в 10-11 класах та у відповідних групах з

профільним навчанням, вміння проводити підготовку учнів до зовнішнього незалежного тестування та ДПА у форматі ЗНО.

Пререквізити дисципліни - методика навчання української мови, методика навчання української літератури.

Постреквізити дисципліни - методика викладання української мови у вищій школі.

4. Програма дисципліни

Зміст основних розділів дисципліни.

Тема 1. Теорія і практика сучасного уроку.

Тема 2. Технології навчання української мови та літератури у старшій школі.

Тема 3. Удосконалення знань, умінь і навичок учнів з морфології та синтаксису в старших класах.

Тема 4. Особливості засвоєння літературознавчої теорії у старших класах.

Тема 5. Робота з розвитку зв'язного мовлення учнів в 10-11 класах або у відповідних групах з профільним навчанням.

Тема 6. Особливості засвоєння лінгвістичної теорії у старших класах.

Тема 7. Виразне читання художнього тексту і його роль в літературній освіті учнів.

Тема 8. Поглиблення і систематизація знань, умінь та навичок з культури мовлення, стилістики і риторики.

Тема 9. Удосконалення знань, умінь і навичок учнів з української літератури у старших класах.

Тема 10. Вимоги до написання контрольної роботи з літератури.

Тема 11. Роль учителя в підготовці учнів до ЗНО.

Тема 12. Факультативні заняття з української мови.

Тема 13. Позакласна робота з української мови та літератури.

Тема 14. Методична робота вчителя-словесника.

Тема 15. Шляхи та засоби підвищення кваліфікації вчителя мови і літератури в умовах нової української школи.

Тематика практичних занять.

1. Нетрадиційні (нестандартні) уроки.

2. Новітні технології та методи в навчанні мови і літератури.

3. Рефлексія в навчальному процесі, її класифікації.

4. Ознайомлення з мовленнєвими нормами та комунікативними якостями мовлення.

5. Лінгвістичний аналіз художніх текстів на уроках мови та літератури.

6. Методика проведення факультативних занять з української мови та літератури.

7. Шкільний кабінет української мови та літератури – осередок позакласної роботи.

8. Робота методичних об'єднань.

5. Місце проведення занять (локація), технічне й програмне забезпечення (обладнання)

63 аудиторія навчального корпусу філологічного факультету.

6. Інформація про консультації

Навчальним планом передбачено проведення 2 консультацій.

7. Система оцінювання

Види контролю – усні відповіді за темами практичних занять, контрольна робота, написання конспектів уроків, індивідуальні завдання.

Методи контролю – усний, письмовий.

Форми контролю – опитування, підсумкове тестування, перевірка конспектів уроків.

Розподіл 100 балів між видами робіт:		
Усні відповіді на заняттях	20	Екзамен
Конспекти уроків	10	
Індивідуальні завдання	10	
Контрольна робота	20	
Всього	60	40
РАЗОМ	100	
Середня зважена кількість балів		
Ваговий коефіцієнт	0.6	0.4

Кожне практичне заняття оцінюється у 5 балів. Кількість балів, що виставляється за практичне заняття включає усне опитування студентів, індивідуальні завдання та конспекти уроків. Оцінка виставляється за шкалами оцінювання: стобальною, національною і ЄКТС.

8. Питання до іспиту

1. Реформа освіти в Україні. Проблеми й перспективи розвитку методики української мови та літератури.
2. Урок літератури в школі, його особливості.
3. Планування роботи вчителя. Календарне та поурочне планування.
4. Структурні типи уроків мови у старших класах.
5. Специфіка нестандартного уроку української літератури
6. Нестандартні уроки української мови, їх типи.
7. Інтерактивні технології уроку.
8. Педагогічна рефлексія — наслідок взаємодії вчителя з учнем.
9. Модульне навчання, його принципи.
10. Мультимедійні засоби на уроках літератури.
11. Інноваційні технології на уроках української літератури.
12. Проблемність у навчанні української мови і літератури.
13. Метод бесіди на уроках мови.
14. Метод лекції на уроках літератури.
15. Метод самостійного опрацювання матеріалу.
16. Зміст виховання у процесі вивчення мови та літератури.
17. Робота над мовним оформленням творчої роботи.
18. Контроль та оцінювання знань учнів з мови у сучасній школі.
19. Система письмових робіт із літератури у 9-11 класах та їх аналіз.
20. Словникова робота на уроці української мови та літератури.
21. Лінгвістичні основи курсу риторики. Роди і жанри красномовства
22. Основні напрями роботи зі стилістики в школі.
23. Типи стилістичних помилок та критерії їх розмежування.
24. Формування монологічного та діалогічного мовлення учнів.
25. Види переказів та учнівських творів.
26. Методика оцінювання творчих робіт учнів 10 – 11 класів.
27. Критерії розмежування мовленнєвих та граматичних помилок.
28. Основні принципи аналізу художніх творів.
29. Читання програмних творів з літератури. Види читання.
30. Тематична атестація учнів з мови та літератури.
31. Методика вивчення літературно-критичних праць та теорії літератури в школі.
32. Специфіка вивчення мови і стилю письменника в школі.
33. Специфіка вивчення літератури у 5-8 та 9-11 класах.
34. Міжпредметні зв'язки на уроках літератури та мови .
35. Викладання літератури в середніх навчальних закладах різних типів.
36. Роль учителя в підготовці учнів до ЗНО.
37. Система позакласної роботи з мови.

38. Професійна підготовка студентів-філологів до роботи у школах різних типів.
39. Методика проведення олімпіад та конкурсів з української мови.
40. Шляхи та засоби підвищення кваліфікації вчителя мови і літератури.

9. Політика дисципліни

Студенти повинні систематично готуватися до практичних занять, укладаючи рукописний конспект до кожної теми. Індивідуальне завдання з навчального предмета виконується на аркуші А-4 і за викладом матеріалу не може мати ознак плагіату; кількість балів, що виставляється за нього, враховує ступінь розкриття теми, використання достатньої кількості джерел та літератури з теми (не менше десяти позицій). Конспект уроків повинен відповідати заданій темі й бути написаним відповідно до методичних рекомендацій. При виконанні підсумкової контрольної роботи у формі тестів студент повинен продемонструвати знання і теоретичного (лекційного) матеріалу.

10. Рекомендована література та інформаційні ресурси

Основна:

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. – К.: Видавничий центр «Академія», 2004. – 342 с.
2. Білоусенко П.І., Явір В.В. Проблемно-ситуативні завдання на уроках української мови – Київ: Освіта, – 1992. – 128 с.
3. Біляєв О. М., Симоненкова Л. М., Скуратівський Л. В., Шелехова Г. Т. Навчання української мови в 10 -11 класах: Посібник для вчителя / О. М. Біляєв. – К. : Освіта, 1998. – 143 с.
4. Горошкіна О. М. Організація навчання української мови в гімназії / О. М. Горошкіна // Дивослово. 1997. № 9. – С. 45 – 47.
5. Гулевич Л. Методика навчання української літератури. Практикум. – Дрогобич, 2014. –148 с.
6. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології / І. М. Дичківська. – Академвидав, 2004. – 352 с.
7. Каніщенко А. П. Навчаємо дітей образного зв'язного мовлення. – Т.: Навчальна книга – Богдан, 2012. – 204 с.
8. Караман С.О. Методика навчання української мови в гімназії. – К., 2000. – 272 с.
9. Караман С., Тихоша В. Технологія створення підручників і посібників для поглибленого вивчення української мови в гімназії // Дивослово. – 2001. - № 4. – С.36 – 38.
10. Кочан І.М. Курс методики викладання української мови в інтерпретації М. М. Шкільника // Методичні читання, присвячені пам'яті М. М. Шкільника. – Львів, 1990. – С. 26 – 28.
11. Кочан І.М., Захлюпана Н. М. Словник-довідник з методики викладання української мови / Н. М. Захлюпана, І. М. Кочан; Видав. центр Львівського ун-ту (вид. друге, доповнене і перероблене). – Л., 2005. – 340 с.
12. Куцевол О. Педагогічна імпровізація як вид творчої методичної діяльності словесника / О. Куцевол // Дивослово. – 2009, № 4. – С. 24 - 26.
13. Кучерук О. Дидактичні технології комунікативного розвитку школярів / О. Кучерук // Дивослово. – 2009. – № 10. – С. 17 - 21.
14. Мацько Л. Сучасні підходи до створення підручників з української мови: місце лінгвостилістики / Л. Мацько // Дивослово. – 1999. – № 8. – С. 39 - 41.
15. Методика викладання української мови в середній школі / І. С. Олійник, В. К. Іваненко, Л. П. Рожило, О. С. Скорик. – К. : Вища школа, 1979. – 309 с.

16. Наукові основи методики літератури / За ред. Н.Волошиної. – К., 2002.
17. Ольшанська О.В. Реалізація технології проблемного навчання на уроках української літератури: з досвіду роботи вчителя-словесника // Українська мова і література в сучасній школі: науково-методичний та літературно-мистецький журнал. – К.: Педагогічна преса, 2012, № 10. – С. 34–38.
18. Пасічник Є. А. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах: навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. – К.: Ленвіт, 2000. – 348 с.
19. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід. Науково-методичний посібник / За ред. О. І. Пометун. – К.: Видавництво А. С. К., 2004. – 192 с.
20. Реформа середньої освіти в Україні: стан, проблеми, перспективи / Упорядник О.Вишневецький. – Дрогобич, 2001.
21. Слижук О.А. Роль і значення проблемності у формуванні комунікативних умінь учнів. // Українська література в загальноосвітній школі. – К.: Антросвіт, 2009, № 2. – С. 18 – 20.
22. Слин'ко І. І., Гуйванюк Н. В., Кобилянська М. Ф. Синтаксис сучасної української мови: Проблемні питання. – К.: Вища шк., 1994. – 670 с.
23. Токмань Г. Методика навчання української літератури в середній школі: підручник. – Київ: Видавничий центр «Академія», 2012. – 312 с.
24. Чабайовська М. І. Зауваги до нормативного вживання прикметників у мовленні / М. І. Чабайовська // Українська мова і література в сучасній школі. – 2012. – № 7 – 8. – С. 28-33.

Додаткова:

Ганна Коваль, Тетяна Суржук, Методика викладання української мови. Рекомендації до виконання науково-дослідної тематики: Навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Тернопіль: Богдан, 368 с.

Інтернет ресурси:

1. Відкритий урок: розробки, технології, досвід (http://osvita.ua/publishing/open_lesson).
2. Особливості підготовки до ЗНО учителів та учнів (<https://vseosvita.ua/library/pidgotovka-do-znoporadi-51830.html>).
3. Пінчук Б.П. Особистісно зорієнтовані підходи до викладання української мови і літератури. Методична розробка з української мови та літератури (<https://naurok.com.ua/osobistisno-zorientovani-pidhodi-do-vikladannya-ukra-nsko-movi-i-literaturi-metodichna-rozrobka-z-ukra-nsko-movi-ta-literaturi-19722.html>).
4. Проблеми сучасного підручника: збірник наук. праць (<http://ipvid.org.ua/>).
5. Проблемність на уроках української літератури (<https://vseosvita.ua/library/problemnist-na-urokah-ukrainskoi-literaturi-na-prikladi-tvoriv-kocubinskogo-ta-stefanika-128857.html>).
6. Типова освітня програма закладів загальної середньої освіти III ступеня (<https://osvita.ua/school/program/program-10-11/60636/>)
7. Українська мова (профільний рівень). Програма для 10-11-класів ЗНЗ (<https://osvita.ua/school/program/program-10-11/58818/>)

Викладач _____ Мельник Л.Б.

Підпис Ініціали та прізвище

Схвалено на засіданні кафедри української мови

Протокол № 1 від 27.01.20 21 року

Завідувач кафедри _____ Мацьків П.В.

Підпис Ініціали та прізвище